

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **A. N.**

skazanego m.in. za przestępstwo z art. 18 § 3 kk w zw. z art. 286 § 1 kk i z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 18 § 3 kk w zw. z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, art. 12 kk i art. 65 § 1 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 17 kwietnia 2014 r.,

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 19 stycznia 2007 r., który został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 9 czerwca 2008 r., w części dotyczącej czynów opisanych w punkcie VII aktu oskarżenia, to jest pomocnictwa do oszustwa i usiłowania pomocnictwa do oszustwa

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić wniosek**
- 2. obciążyć skazanego kosztami postępowania o wznowienie w kwocie 20 zł.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Ł., wyrokiem z dnia z dnia 19 stycznia 2007 r., sygn. ... 193/04, uznał A. N. za winnego szeregu przestępstw, w tym za winnego tego, (zarzut oznaczony w akcie oskarżenia numerem VII) że w okresie od dnia 3 lutego 2000 r. do dnia 28 sierpnia 2001 r. w Ł., działając wspólnie i w porozumieniu z

innymi osobami zatrudnionymi w Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Ł., przy wykonywaniu przez lekarzy zespołów wyjazdowych czynności związanych ze stwierdzeniem zgonu, będąc zobowiązanym do zachowania w tajemnicy danych osobowych pacjentów, w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej uczestniczył w udostępnianiu przedstawicielom zakładów pogrzebowych „C. R.” i „O.” informacji o zgonach pacjentów obejmujących te dane, wiedząc, że w wypadku zorganizowania pogrzebu przez te firmy cena za usługę pogrzebową zostanie zawyżona o kwotę, jaka przekazana będzie przez przedstawicieli tych zakładów pogrzebowych – tytułem nienależnego wynagrodzenia za akwizycję usług pogrzebowych – pracownikom byłej Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego, czym pomógł w wyłudzeniu na szkodę rodzin osób zmarłych kwoty około 30.100 złotych, a następnie przyjął od przedstawicieli tychże zakładów pogrzebowych, jako korzyść majątkową tytułem nienależnego wynagrodzenia za ujawnienie informacji o zgonach oraz nakłonienie rodzin osób zmarłych do skorzystania z usług pogrzebowych, kwotę nie mniejszą niż 30.100 złotych, czyniąc sobie z tego stałe źródło dochodu oraz usiłował przyjąć pieniądze w kwocie nie mniejszej niż 13.000 złotych, lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na rezygnację członków rodzin zmarłych z usług wskazanego zakładu pogrzebowego, to jest za winnego przestępstwa z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., art. 12 k.k. i art. 65 § 1 k.k. i za przestępstwo to wymierzono mu karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 100 złotych.

Tym samym wyrokiem przypisano A. N. między innymi przestępstwa z art. 148 § 2 pkt 3 k.k., za które orzeczono wobec niego karę dożywotniego pozbawienia wolności, w związku z czym kara orzeczona za przestępstwo z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., art. 12 k.k. i art. 65 § 1 k.k. została pochłonięta przez karę łączną dożywotniego pozbawienia wolności.

Wyrok powyższy zaskarżony został przez obrońcę A. N. Po rozpoznaniu apelacji obrońcy Sąd Apelacyjny, wyrokiem z dnia 9 czerwca 2008 r., sygn. ... 24/08, utrzymał w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Ł.

Kasacja obrońcy A. N. została oddalona postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2009 r., sygn. II KK 45/09.

Sąd Najwyższy, postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2010 r., sygn. II KO 71/09, oddalił także wniosek obrońcy skazanego o wznowienie postępowania na podstawie art. 540 § 2 k.p.k. związany z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 2009 r., sygn. P 11/09.

W dniu 21 października 2013 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek wyznaczonej skazanemu obrońcy z urzędu o dokonanie czynności sprawdzających wraz z wnioskiem o wznowienie postępowania m. in. w części dotyczącej czynów opisanych w punkcie VII aktu oskarżenia, to jest pomocnictwa do oszustwa i usiłowania pomocnictwa do oszustwa. Obrońca skazanego wniosła w pierwszej kolejności o zwrócenie się do Prokuratury Okręgowej w Ł. o nadesłanie akt postępowania karnego prowadzonego pod sygn. ... 53/07, które zostało zakończone prawomocnym postanowieniem o umorzeniu postępowania przygotowawczego. Śledztwo w tej sprawie, dotyczące wręczania przez właścicieli zakładów pogrzebowych pracownikom pogotowia korzyści majątkowych w zamian za informacje o zgonach zostało umorzone, co wynikało z informacji prasowych załączonych do wniosku. Po przesłaniu do Sądu Najwyższego przedmiotowych akt i zapoznaniu się z nimi, obrońca A. N. w piśmie z dnia 13 grudnia 2013 r. zmodyfikowała zakres wznowienia i wniosła o wznowienie postępowania w części dotyczącej przypisanych skazanemu czynów opisanych w punkcie VII aktu oskarżenia, to jest pomocnictwa do oszustwa i usiłowania pomocnictwa do oszustwa.

Wniosek o wznowienie postępowania oparty został na podstawie treści art. 540 § 1 pkt 2a k.p.k. Zdaniem obrońcy skazanego umorzenie śledztwa w ponad trzy lata po prawomocnym skazaniu A. N. oraz treść postanowienia o umorzeniu i dowody zawarte w aktach Prokuratury Okręgowej w Ł., ... 53/07, stanowią nowe fakty i dowody, które są podstawą do wznowienia postępowania na korzyść skazanego A. N., a na podstawie art. 435 k.p.k. także wobec współskazanego w tej sprawie K. B. Z wniosku obrońcy skazanego wynika, że ujawnione nowe fakty i dowody świadczą o tym, że nie stwierdzono czynu zabronionego, do którego dokonania miał udzielać pomocy A. N. Jego działania nie mogły zatem ułatwić

dokonania czynu zabronionego, a jemu samemu nie można przypisać świadomości co do tego, że pracownicy zakładów pogrzebowych wyłudza od rodzin zmarłych pieniądze, które między innymi były przeznaczane na otrzymywane przez niego gratyfikacje finansowe w zamian za informacje o zgonach. We wniosku podkreślono także, że pomocnictwo jest przestępstwem skutkowym, gdyż do jego znamion należy popełnienie czynu zabronionego, który jest ułatwiany przez pomocnika. obrońca skazanego podniosła również, że zgodnie z art. 28 § 1 k.k. nie popełnia umyślnie czynu zabronionego ten, kto pozostaje w błędzie co do okoliczności stanowiącej jego znamię. Nawet zatem, jeśli skazany myślał, że swoim działaniem ułatwia popełnienie oszustwa przez przedsiębiorców pogrzebowych, to jak się okazało pozostawał w błędzie co do okoliczności stanowiącej znamię pomocnictwa, czyli dopuszczenia się przez przedsiębiorców pogrzebowych czynu w postaci wprowadzania rodzin zmarłych w błąd.

obrońca skazanego wniosła o wznowienie postępowania we wskazanym zakresie i uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 19 stycznia 2007 r., sygn. ... 193/04, oraz utrzymującego go w mocy wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 9 czerwca 2009 r., sygn. ... 24/08, w części dotyczącej czynów opisanych w punkcie VII aktu oskarżenia, to jest pomocnictwa do oszustwa i usiłowania pomocnictwa do oszustwa.

Prokurator Prokuratury Generalnej w pisemnej odpowiedzi na wniosek o wznowienie wniosła o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 540 § 1 pkt 2 lit. a, na który powołano się we wniosku obrońcy, przewiduje wznowienie postępowania, jeżeli po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody nieznane przedtem sądowi, wskazujące na to, że prawomocne orzeczenie z powodu nowych faktów i dowodów jest niesłuszne albowiem czyn przypisany skazanemu nie stanowił przestępstwa. Podstawa wznowienia postępowania *propter nova* opierać się może przy tym tylko na takich faktach lub dowodach, z którymi sąd nie zapoznał się w toku prawomocnie zakończonego postępowania, inaczej mówiąc, nie znał ich przy orzekaniu. Wskazany we wniosku nowy dowód w postaci postanowienia o umorzeniu śledztwa, które wydane zostało po prawomocnym zakończeniu postępowania, którego

dotyczy wniosków o wznowienie nie mógł być znany sądowi wyrokującemu w sprawie. Jest to zatem, w sensie chronologicznym dowód nowy w rozumieniu omawianego przepisu. Dowód ten powinien wskazywać jednocześnie na wystąpienie jednej z sytuacji, o których mowa w punkcie 2 art. 540 § 1 k.p.k.

Z licznych orzeczeń Sądu Najwyższego wynika, że nowy dowód wskazywać ma na wysokie prawdopodobieństwo, że w wyniku wznowienia postępowania zapadnie odmienne od poprzedniego orzeczenie. Innymi słowy nie chodzi jedynie o przedstawienie wątpliwości co do wcześniejszych ustaleń faktycznych, a o poważne prawdopodobieństwo błędności wyroku skazującego (zob. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2004 r., III KO 32/02, OSNKW 2004, z.10, poz. 99 i cytowane tam orzecznictwo; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2009 r., III KO 73/08, R-OSNKW 2009, poz. 396).

W pierwszej kolejności rozważyć należy, czy wskazany we wniosku o wznowienie dowód w postaci postanowienia o umorzeniu śledztwa w sprawie Prokuratury Okręgowej w Ł., sygn. ... 53/07 może być uznany za dowód nowy w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. Postanowienie to i stwierdzenia zawarte w jego uzasadnieniu zawierają bowiem jedynie oceny poszczególnych dowodów przeprowadzonych w toku śledztwa oraz wnioski dotyczące całokształtu ujawnionego materiału dowodowego. Podstawę decyzji o umorzeniu śledztwa dotyczącego przedsiębiorców pogrzebowych i możliwości oskarżenia ich o dokonanie lub usiłowanie dokonania przestępstw z art. 286 § 1 k.k. w związku z przekazywanymi gratyfikacjami za informacje o zgonach i doprowadzeniem rodzin zmarłych do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poprzez ukrywanie kosztów gratyfikacji w rachunkach za usługę pogrzebową, stanowiły przede wszystkim relacje samych przedsiębiorców pogrzebowych M. K., O. B. i J. K. Dodatkowo w uzasadnieniu postanowienia podkreślono, że w dokumentacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych brak dokumentów pozwalających na podważenie depozycji wskazanych przedsiębiorców.

M. K., O. B. i J. K. byli przesłuchiwani w toku postępowania, którego dotyczy wnioski o wznowienie i ich zeznania dotyczące wprost zakresu objętego wnioskiem stanowiły przedmiot ocen nie tylko sądu pierwszej instancji i sądu odwoławczego, ale także ocen Sądu Najwyższego rozpoznającego zarzut kasacji, to jest zarzut

rażącego naruszenia prawa materialnego, to jest art. 286 § 1 k.k. sformułowanego w kasacji obrońcy A. N. Zauważyć trzeba, że M. K., O. B. i J. K. występowali w toku śledztwa o sygn. ... 53/07 w innym charakterze, aniżeli w toku postępowania przeciwko A. N. i niewątpliwie brali pod uwagę możliwość poniesienia konsekwencji swoich działań. Inna ocena tych samych źródeł dowodowych nawet dotyczących tych samych faktów, przeprowadzona w toku innego postępowania i prowadząca do innych wniosków organu procesowego, w tym wypadku sprowadzających się do tego, że nie zdołano usunąć wątpliwości w tej kwestii, nie podważa automatycznie wcześniejszych ocen, o ile były to oceny rzetelne, zgodne z wymogami sformułowanymi w przepisach procesowych i poparte logicznymi wywodami zawartymi w uzasadnieniach kolejnych orzeczeń, które zapadły w toku postępowania. Nie można wreszcie uznać, aby były to dowody nowe w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. Zmiana kształtu depozycji, z którymi stykał się sąd rozpoznający sprawę co do zasady nie może być uznana za *novum*, nie znane przedtem sądowi. Biorąc zaś pod uwagę zasadę samodzielności jurysdykcyjnej organów procesowych za nowy fakt nie może być także uznana odmienna ocena prawna tych samych faktów, przy czym zaznaczyć wypada, że ocena ta dokonywana była z innego niż wcześniej punktu widzenia, a więc z perspektywy możliwości przypisania winy innym osobom.

Lektura treści uzasadnień orzeczeń, które zapadły w sprawie objętej wnioskiem o wznowienie oraz lektura uzasadnienia postanowienia o umorzeniu śledztwa w sprawie o sygn. ... 53/07 prowadzi jednocześnie do wniosku, że nie sposób odrzucić wniosków sądów orzekających w sprawie, co do tego, że koszty gratyfikacji wypłacanych za informacje o zgonach przerzucane jednak w efekcie były bądź to na rodziny zmarłych, bądź na Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Inaczej działania przedsiębiorców pogrzebowych uznać należałoby za nieracjonalne i sprzeczne z istotą działalności nastawionej na osiągnięcie zysku.

Odnosząc się do zawartych we wniosku wywodów co do charakteru pomocnictwa i konieczności wystąpienia skutku w postaci sprawstwa przestępstwa, którego dokonanie zostało ułatwione przez pomocnika stwierdzić należy, że pomocnictwo jest odrębnym przestępstwem. Jego istotą jest zachowanie polegające na ułatwieniu popełnienia przez inną osobę czynu zabronionego.

Skutkiem, o którym mowa we wniosku, nie jest zatem dokonanie przestępstwa, którego popełnienie ułatwił pomocnik, a samo zachowanie pomocnika, które w sensie obiektywnym ułatwia dokonanie czynu zabronionego. Sens tego przestępczego zachowania zrealizowany jest zatem z chwilą działania lub zaniechania, które zgodnie z wyobrażeniem pomocnika ułatwia popełnienie przestępstwa, a wyobrażenie to jest obiektywnie zasadne. W związku z tym dla odpowiedzialności pomocnika nie jest potrzebne wystąpienie w rzeczywistości sprawstwa. W tym znaczeniu pomocnictwo jest postacią bezskutkową (zob. A. Zoll, Kodeks karny. Część ogólna, Kraków 1998, s. 187-188). Przekonuje o tym zresztą treść art. 22 § 2 k.k., z którego wynika, że odpowiedzialność pomocnika może mieć miejsce także wtedy, gdy czynu zabronionego, którego popełnienie ułatwiał, nie usiłowano nawet dokonać. W tym stanie rzeczy wyobrażenia skazanego i jego przekonanie co do tego, czy i jakie przestępstwo miało być dokonane, które stanowiło przedmiot rozważań sądów w tej sprawie, wraz z Sądem Najwyższym rozpoznającym zarzut kasacji, nie może być rozpatrywane w kategoriach błędu co do okoliczności stanowiącej znamię czynu zabronionego, o którym mowa w art. 28 § 1 k.k. Rozumowanie skazanego przypisane mu przez sąd wolne było bowiem od błędów lub luk i oparte było na racjonalnych założeniach, nawet pomimo braku zainteresowania z jego strony co do konkretnych źródeł wypłacanych mu gratyfikacji.

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd Najwyższy uznał, że brak podstaw do uwzględnienia wniosku o wznowienie.